mitmed kirjutised »Beiträge'des«: »Laul rõmo ülle« — Schilleri laulu tõlge (Beitr. II, 120—25); neli eesti rahvalaulu Kohtlast (III, 104—06); eesti vanasõnad (III, 112); lisa Hupeli sõnaraamatule (V, 52—66); kolm vaimulikku laulu (tõlked) (VI, 101—04); vaimulik laul (IX, 151—53); 10 eesti rahvalaulu (XVII, 119—28).

Recke-Napiersky I; Beise I; Napiersky, Pred.-Lex. II; Inl. 1837, lk. 144; Hermann, E. kirj. ajal., 264. *J. R.*

EVERTH, Paul Gottlieb Georg, eelmise vend, sünd. Kodaveres 18. II 1772, õppis Jeena ja Göttingeni ülikoolis usuteadust ja sai a. 1797 Maarja-Magdaleena kog. õpetajaks (Tartumaal). Pärast (a.-st 1832) Tartu praost; surn. 10. V 1843. — E. on kirjutanud artikli »Beytrag zu Hupels estnischem Wörterbuche«, mis ilmus Rosenplänteri »Beiträge'des« (XVI, lk. 95—100).

Recke-Napiersky I; Beise I; Napiersky, Pred.-Lex. II. *H. Pp*

EWERS, Johann Philipp Gustav v., sünd. Westfaalis 4. VII 1781 ukj., õppis Göttingenis usuteadust, huvitudes ka ajaloost, tuli 1803. a. Tartu lähedale Vaimla mõisa v. Richteri juurde kodu-kooliõpetajaks. Liivimaal sel ajal päevakorral olnud talupoegade olukorra küsimuse lahendamisest võttis E. huvitusega osa. Ta pühendas oma vaba aja ajaloo uurimisele, kasutades Tartu ülikooli rikkalikku raamatukogu; avaldas mõned teosed talurahva õigusliku seisukorra kohta; töötas hiljemini vene ajaloo alal. — E. valiti a. 1809 Tartu ülikooli ajaloo-professoriks, siirdub a. 1826 õigusteaduskonda, on ülikooli rektor alates a. 1818 kuni oma surmani 8. XI 1830. — E.-i teostest mainitagu: »Provisorische Verfassung des Bauernstandes in Ehstland« (Storch, Russland VII, 1805); »Vom Zustande der Bauern in Liv- u. Ehstland« (1806). E. andis välja teose »Des Herzogthums Ehsten Ritter- u. Landsrechte« (6 Bücher, 1821); vene ajaloo alalt eriti: »Vom Ursprunge d. russ. Staats« (1808); »Kritische Vorarbeiten zur Geschichte der Russen« (1814).

Левицкій, II, 510—37; Recke-Napiersky I; Beise I. *K. G.*

F.

FABRI, Dionysius, sünd. Pommeris XV a. s. II poolel, surn. XVI a. s. I poolel. — F. oli prokuraatoriks kohtute juures Liivimaa piiskopkondades ning Harju- ja Virumaal ja ordumeister Plettenbergi ajal ordu sündikuks, läks a. 1504 palverännakule Palestiinasse; oli elus veel a. 1538. — F.-st on väärtusliku pärandusena säilinud teos »Formulare procuratorum Proces vnde Rechtes ordeninge, Rechter arth vnde Wise, der Ridderrechte yn Lyfflande . . .« (1539), mis teiskordselt on trükitud G. Oelrichs'i kogus 1773. a. »Dat Rigasche Recht« etc. ja G. J. v. Buddenbrockil — »Sammlung der Gesetze« (1802). Originaal-väljaanne 1539. a. leidub m. s. Uppsala ülikooli raamatukogus.

Gadebusch, L. B. I, 311—15; Recke-Napiersky I; Beise I. *K. G.*

FABRICIUS, Dionysius, katoliikline preester ja praost Viljandis XVII a. s. alul, on oma nime jäädvustanud kodumaa ajalookirjanduses Liivimaa minevikku käsitleva ladinakeelse kroonika (*Livonicae historiae compendiosa series . . . ab a. 1158 usque ad a. 1610*) koostamisega, mis ilmus trükist Gustav v. Bergmanni väljaandel 1792. a. (II tr. 1795). Hiljemini on see ära trükitud kroonika parema ärakirja järele *Scr. rer. Liv.* II (1848), lk. 427—510. Oma kroonikas esineb F. tihtigi katoliikliselt erapoolikuna.

Recke-Napiersky I; Beise I. — F-e kroonika saksak. tõlge leidub Jahresber. d. Fell. lit. Ges. 1896—99 (1900), lk. 61—195. — Vrdl. F. Amelung, Gesch. d. Stadt u. Landsch. Fellin v. 1210 bis 1625 (1898), lk. 123—28. *H. Kr.*

FAHNE, Anton, ajaloolane ja genealoog, sünd. 28. II 1805 ukj. Münsteris (Westfaalis), teotses alguses õigusteadlasena kohtu alal, andus a. 1842 ajaloolis-genealoogilistele uurimistele; suri Düsseldorfi lähedal 12. I 1883 ukj. — Peale mitme juriidilise teose ja rea uurimuste Reinimaade ning Westfaali genealoogia ja heraldika alalt on F. töist Liivimaa ajaloo suhtes mainimisväärt: 1) »Livland. Ein Beitrag z. Kirchen- u. Sittengesch.«, Düsseldorf, 1875; 2) »Livland u. seine Geschlechter«, Bd. I—II, Cöln 1875—76 (Forsch. auf d. Gebiete der Westfäl. u. Rhein. Gesch., Bd. IV—V).

Allg. D. B., XLVIII. *R. K.*

FARENSBACH, Jürgen, sünd. Läänemaal, Märjamaa klk. a. 1552 (?), pärit vanast, XIV a. s. Reini äärest (Nelfi) sisserännanud Liivi aadlisoost. Juba 10-a. poisikesena õpib F. Rootsis sõjakunsti algeid, sõdib siis Prantsusmaal hugenottide ridades, Ungaris türklaste vastu (1566) ja Madalmail protestantide vägedes. Vaevalt 18-aastasena Liivimaale tagasi tulles on F. Klaos Kursseli (vt.) ülemjuhatusel mõisameeste juhina Rootsi teenistuses, pääseb peale Kursseli mässukatse summutamist Rootsi kuberneri poolt (1570) Tallinnast hädavaevalt eluga, põgeneb Lääne-